

Sorø Museumsforening

Nyhedsbrev, februar 2016

Årets bustur søndag den 12. juni 2016

Årets bustur går til Holbæk Museum og Malergården i Plejerup.

LÆS NÆRMERE PÅ SIDERNE 6 og 7

Indbetaling af årskontingent 2016

Da det er blevet for dyrt at anvende indbetalingskort, beder vi medlemmerne om at indbetale årskontingentet direkte på vores konto i Danske Bank.

Beløbet indbetales på reg.nr. 1551 konto nr. 10003563 – husk at angive det fulde navn. 200 kr. pr. medlemskab (gælder for et par på samme adresse) og 500 kr. for et firma-medlemskab. – Er det ikke muligt at indbetale på kontoen fx via netbank, så bedes man henvende sig til kasserer Niels Karup på e-mail: nkarup@stofanet.dk eller telefon 61 31 44 34 for at aftale nærmere.

Kig godt efter dit årsmærke 2016 til medlemskortet

Husk at sætte dit lille runde årsmærke 2016 på dit medlemskort.

Du finder det i dette nyhedsbrev mellem side 2 og 3. Samme format som i 2015.

Det er lagt løst ind. Er der to personer i et medlemskab, vil der være to årsmærker indlagt.

**Indkaldelsen til generalforsamling torsdag den 10. marts
på SORØ MUSEUM kan læses på side 3.**

Jubilæumsreception den 25. juni 2016:

Sorø Museum og Sorø Museumsforening fylder 100 år.

Lørdag den 25. juni 2016 afholder vi jubilæumsreception på Sorø Museum kl. 14.00 -16.00. – **Sæt X i kalenderen allerede nu.** Vi vil indrykke en annonce om arrangementet i Sorø Avis i ugen før (uge 25). Se indbydelse vedlagt nyhedsbrevet.

Bogudgivelse

Sorø Museumsforening udgiver en bog på dagen, og det er vores hensigt, at hvert medlemskab kan få bogen udleveret som gave ved fremvisning af medlemskort.

Er man forhindret i at møde frem den 25. juni, så får man naturligvis bogen på et andet tidspunkt efter aftale med undertegnede formand.

Niels G. Sørensen

FOREDRAG PÅ **VÆRKERNE**, LOKALE NR. 111
FREDERIKSVEJ 27, 4180 SORØ
TORS DAG DEN 21. APRIL 2016 KL. 19.30

Sorøs posthistorie fra middelalder til 1903

ved lektor Steen Jensen, Sorø.

Posthistorie er lokalhistorie og viser samspillet mellem byens udvikling og organiseringen af det lokale postvæsen fra middelalderen, til man fik det nye posthus i 1903.

Hør om tiden, hvor Sorøs Posthus lå i Bjernede, og om hvorfor posten kørte forbi Sorø i 1700-tallet.

Hvad betød den nye jernbane for byen og posten? Jo, bl.a. en frygtelig ulykke med dødelig udgang.

Undervejs møder vi en række lokale personligheder: Apotekereren, der var postmester, ham, der måtte bevidne, at lektoren ikke fraterniserede med fjenden i treårskrigen, og Grev Knuth, den etbenede postmester, der kun lukkede fine folk ind på postkontoret, mens almindelige mennesker måtte vente udenfor i kulden.

Foredraget kommer også ind på dele af Ingemanns og Wilsters korrespondancer, som ligger på Sorø Akademis Bibliotek, og følger, bl.a. med H.C. Andersens udviklingen i samspillet mellem postvæsen og persontransport. Hvad er det for en ekstrapost, den lille nisse rejste med?

*Foredraget arrangeres i samarbejde med Gl. Sorø Amts Arkæologiforening.
Entré for ikke-medlemmer er 50 kr. I pausen serveres kaffe, og kage kan købes for 20 kr.*

I butikkerne i Museum Vestsjællands afdelinger får Sorø Museumsforenings medlemmer 10% ved køb – bortset fra bøger, fødevarer og nedsatte varer.

Til medlemmerne af Sorø Museumsforening

**DER INDKALDES TIL GENERALFORSAMLING
TORS DAG DEN 10. MARTS 2016 KL. 19.30
PÅ SORØ MUSEUM**

indgang fra Storgade 17, 4180 SORØ

Dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Fremlæggelse af årsberetning til godkendelse.
3. Fremlæggelse af revideret regnskab til godkendelse.
4. Fastsættelse af kontingent og budget for år 2017.
Bestyrelsen foreslår uændret kontingent.
5. Valg til bestyrelsen.
På valg er Niels G. Sørensen, Flemming Hansen og Niels Karup.
6. Valg af to bestyrelsessuppleanter. Suppleanterne er på valg hvert år.
På valg er 1. suppleant John Schou Hansen og 2. suppleant Jørgen Mogensen.
7. Valg af revisorer.
På valg er Niels Steen Jensen.
8. Indkomne forslag. Evt. forslag sendes til formanden senest 10. februar 2016.
9. Evt. – uden beslutninger.

*Museumsleder Ea Matzon orienterer om Sorø Museum og Museum Vestsjælland.
Der serveres øl/vand – senere kaffe med brød.*

Med venlig hilsen
p. b. v.
Niels G. Sørensen, formand

FOREDRAG PÅ **VÆRKERNE**, LOKALE NR. 111
FREDERIKSVEJ 27, 4180 SORØ
TORS DAG DEN 28. APRIL 2016 KL. 19.30

Rendsborgparken – en boplads fra bondestenalderen ved Kalundborg Fjord

ved museumsinspektør Lone Claudi-Hansen, Museum Vestsjælland, Arkæologi.

I foråret og sommeren 2015 foretog Museum Vestsjælland en udgravning af en større boplads fra bondestenalderen ved Rendsborgparken i den østlige del af Kalundborg. Bopladsen er fra tragtbæger-kulturens midte, omkring 3000 f. Kr. og har ligget på nordsiden af den fossile Kalundborg Inderfjord, hvor Kærby Å i dag løber. Under muldlaget fandt arkæologerne resterne af flere huse, et depotfund med brændte mejslers og tusindvis af genstande fra de folk, der boede på pladsen for omtrent 5000 år siden. Ved foredraget vil pladsen blive set i lyset af de øvrige fund fra bondestenalderen i Kalundborg og Vestsjælland.

*Tværpile fra
Rendsborgparken*

*Foredraget arrangeres i samarbejde med Gl. Sorø Amts Arkæologiforening
og Sorø Folkeuniversitet.*

Entré for ikke-medlemmer er 50 kr. I pausen serveres kaffe, og kage kan købes for 20 kr.

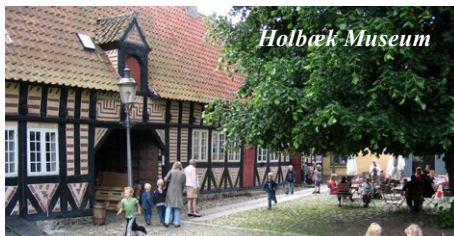
A black and white portrait of B.S. Ingemann, an elderly man with long, wavy white hair and a full white beard. He is wearing a dark, textured cap, a dark suit jacket over a white shirt and a dark bow tie. He is seated and looking slightly to the right of the camera with a serious expression. The background is dark and indistinct.

MUSEUM
VEST
SJÆLLAND

B.S. Ingemann og dansk guldalder
SORØ MUSEUM

vestmuseum.dk

**Bustur til Holbæk Museum og Malergården.
Søndag den 12. juni 2016.
Afgang fra Sorø Torv kl. 9.00. **Husk medlemskort.**
Hjemkomst til Sorø Torv ca. kl. 17.30**

Den 31. december 2012 blev Sorø Museum en del af Museum Vestsjælland. Museumsforeningen har i år valgt at besøge to af de museer, der indgår i samarbejdsaftalen. – På turen mod Holbæk vil der blive gjort kortvarige ophold med fortællinger om udvalgte historiske steder og fortidsminder.

Der serveres en kop kaffe.

Kl. ca. 11 ankomst til Holbæk Museum, der åbnede i 1910. Museet har til huse i 12 bygninger fra 1600- 1700- og 1800 tallet. Ved ankomsten vil der blive givet en introduktion til museet og samlingerne. **Derefter serveres der frokost på museet.**

Efter frokost kan deltagerne se samlingerne på egen hånd, blandt andet en købmandsgård, bondestuer, udstillinger om byens historie, keramik fra Holbæk og Knabstrup og et arkæologisk værksted. En ny udstilling fortæller om våben- nedkastninger og modstandskamp under besættelsen 1940-1945.

Kl. ca. 14 ankomst til Malergården i Plejerup, som åbnede for publikum i 2005. Forinden vil der blive givet en introduktion i bussen til gården og Swanefamiliens historie.

Sigurd Swane var en af 1900-tallets markante billedkunstnere. I årene 1934-1936 opførte han og hustruen Agnete Malergården i Odsherred med fem længer og et stort atelier.

De tre børn Hanne, Henrik og Gerda blev alle billedkunstnere, og gården blev ramme om familiens liv.

Den sidste beboer var Henrik Swane, der boede i en sidelænge til sin død i 2011. Indretningen er nogenlunde, som da familien boede der, og de mange malerier udtrykker en kunstnerisk epoke.

Den store have er anlagt af Agnete Swane.

På Malergården vil der blive serveret eftermiddagskaffe.

Hjemkomst til Sorø kl. ca.17.30.

HUSK at medbringe medlemskort til Sorø Museumsforening.

Hvis man glemmer medlemskortet, skal man selv betale entré på de to museer, hvilket vil beløbe sig til i alt 115 kr. – for en pensionist i alt 100 kr.

DELTAGERPRIS: 325 kr. – medbringes kontant.

TILMELDING til formanden

senest d. 2. juni 2016 på nielsvedde@mail.tele.dk eller mobil 2480 8877

Modeltogets historie

Af Niels Karup

Modeltog er en herlig hobby, og det er en leg, hvor alle generationer kan være med. Det er en interesse, der udfordrer mange slags talenter og modelbygning kræver sans for elektronik, brug af computere, sans for formning, materialer, farver samt lysten til at betragte verden og genskabe billeder i model – eller skabe helt nye koncepter frit fra fantasien.

De fleste vil nok mene, der har eksisteret modeltog, så længe de kan huske - og det er i bund og grund fuldstændig korrekt. Rigtige tog har eksisteret i ca. 200 år og så længe forbilledet har eksisteret, lige så længe har modellerne af tog været til. Faktisk startede de første damptog som modeller, hvor man i en mindre skala kunne vurdere, om projekterne overhovedet kunne realiseres.

Museum Vestsjælland har afdelinger i Sorø, Ringsted, Skælskør, Flakkebjerg, Slagelse, Kalundborg, Holbæk, Asnæs, Nykøbing Sj. og Plejerup (Malergården).

Toget blev genskabt i model eller i legetøjsform næsten lige så hurtigt, som jernbanerne blev udbredt. Helt tilbage i 1813 fremstillede Von Gerstner i Prag udstillingsmodeller, der primært skulle bruges til at demonstrere, hvordan de rigtige tog fungerede.

I 1826 begyndte firmaet Hess i Nürnberg at producere små blikplade modeller, som lignede de daværende lokomotiver og diligenceagtige vogne. Der fandtes ingen skinner og lokomotiverne var uden motor, det var blot »skubbetog« som børn kunne lege med.

Vi skal frem til 1850'erne, før legetøjsproducenterne begyndte at kombinere de grove blikmodeller med en eller anden form for fremdrift enten som urværksmotorer eller deciderede dampmaskiner.

I 1866 kom Nürnberg virksomheden Johann Andreas Issmayer på den geniale idé at efterligne virkeligheden ved at sætte et urværkstog på skinner. Derefter fulgte 25 års kaos i verdens børneværelser, hvor skinner, geometrier og skalaer var én sand forvirring og hvor der næppe var to fabrikater, der passede sammen.

Gennembruddet for en slags standardisering af modeltoget kom på Leipzig messen i 1891, hvor legetøjsfabrikanten Märklin fremviste tog med en slags geometrisk system i skinnerne, der var opdelt i regulære sammensættelige længder af lige og buede skinner samt sågar sporskifter og kryds.

Ved denne lejlighed definerede Märklin en standardisering af sporvidderne. Den mindste sporvidde (48 mm) blev kaldt skala 1, den mellemste (54 mm) blev kaldt skala 2 og den største (75 mm) gik under navnet skala 3. Dermed skød Märklin sig selv lidt i foden, da der ikke var gjort plads til endnu mindre skalaforhold. Da

Märklin efterfølgende begyndte at fremstille et 35 mm spor, kaldte de størrelsen for skala 0 (nul). Sidstnævnte skala dannede i trediverne udgangspunkt for den nu fremherskende skala H0 (halv nul), med størrelsesforholdet 1:87.

Da nu Märklin havde etableret nogle standarder, begyndte andre fabrikanter at fremstille legetøjstog, som kunne køre på disse standarder og det åbnede døren for både konkurrence og en sammenblanding af det kørende materiel.

I begyndelsen af 1900-tallet havde de tyske producenter nærmest monopol på fremstilling af bliktog og det gav sågar navn til begrebet »Nürnberg-kram«, som blev en fællesbetegnelse for bliklegetøj.

Togene skulle også have en eller anden form for fremdrift og i flere årtier var urværksmodeller som nævnt det foretrukne med *live-steam* dampdrevne lokomotiver som et eksotisk og noget besværligt alternativ. Det er fristende at spørge, hvorfor man ikke brugte elektromotoren, men det er der en god teknologisk forklaring på. Dels var det først omkring begyndelsen af 1900-tallet udbredelsen af elektriske

Som medlem af Sorø Museumsforening har du fri adgang til alle afdelinger af Museum Vestsjælland. Du skal kunne fremvise dit personlige medlemskort.

installationer i private hjem virkelig tog fart og dels var den oprindeligt indlagte spænding i mange hjem 110 volt jævnstrøm, som ikke med datidens teknologi, uden videre lod sig transformere ned til mindre risikable spændinger. Så den eneste mulighed for at forsyne et elektrisk tog med strøm var at sætte den farlige spænding direkte til sporene. Løsningen kom, da det amerikanske Knapp Electric Novelty Company i 1911 tilbød de første *transformatorer*, som kunne reducere og isolere spændingen til elektriske tog til ufarlige niveauer.

Med standardisering af sporvidder, sammensættelige skinner og mulighed for en nedtransformeret og reguleret spænding, var det elektriske tog, som et praktisk legetøj og grundlag for en stor hobbyindustri, født.

Kilde: Modeltog af Rolf Sylvester-Hvid og Jes Buusmann

Museum Vestsjælland

Et regionalt museumsfællesskab med lokale rødder

af direktør Eskil Vagn Olsen, Museum Vestsjælland

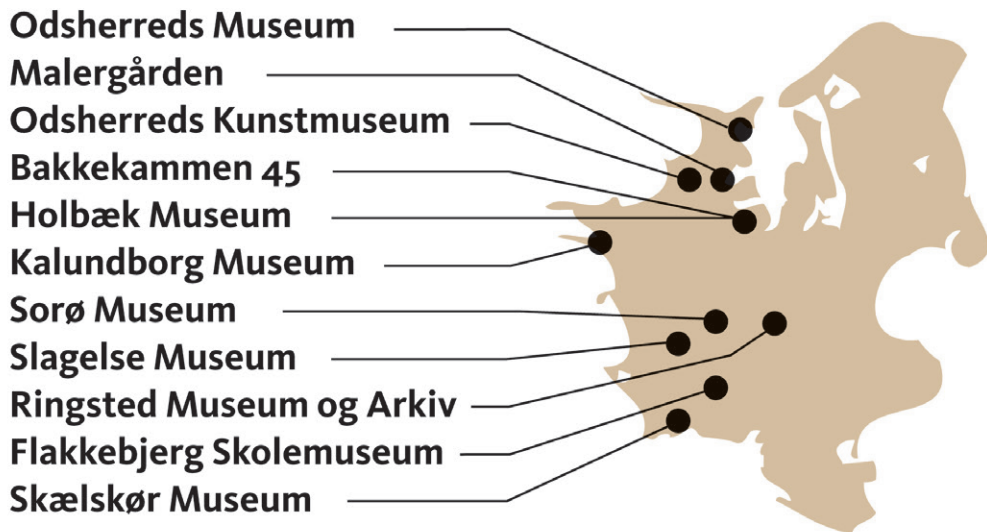
Det er nu godt 3 år siden, at Museum Vestsjælland blev dannet som en sammenslutning af de statsanerkendte kulturhistoriske museer i Holbæk, Kalundborg, Odsherred, Ringsted, Slagelse og Sorø Kommuner. Og hvad er museet så for en størrelse?

Museum Vestsjælland er et regionalt museum med stærk lokal repræsentation. Museet har 11 udstillingssteder fordelt på de 6 kommuner. Hovedparten af udstillingsstederne har fokus på kulturhistorie, men vores museumsfællesskab rummer også et kunstmuseum og et kunstnerhjem (Odsherreds Kunstmuseum og Malergaarden).

Som statsanerkendt museum arbejder Museum Vestsjælland professionelt med kulturarven efter Kulturministeriets retningslinjer. Museet har det arkæologiske og kulturhistoriske ansvar i alle 6 kommuner; en geografi svarende til knap 40% af Sjællands areal. Ud over arkæologer omfatter museets faglige personale historikere, etnologer, kunsthistorikere og uddannede formidlere. Dertil kommer faggrupper som frontpersonale i museumsbutikkerne, administrative medarbejdere og museumshåndværkere. I alt udgør den faste medarbejderstab ca. 56 årsværk fordelt på 70 personer.

Seks museumsenheder

Organisatorisk består museet af en fælles administration og ledelse, der fysisk har til huse på Oldvejen i Holbæk, hvor også museets fælles arkæologiske enhed holder til. Derudover er museet opdelt i 6 museumsenheder – en for hver kommune, med hver sin daglige leder. 5 af de daglige ledere er desuden ledere af en tværgående stabsfunktion – det vi hos os kalder fagbånd. Fagbåndslederne er med til at sikre, at der arbejdes på tværs af de enkelte museumshuse med at løse fælles opgaver. Således koordineres formidling og skoletjeneste for hele Museum Vestsjælland fra Sorø, hvor Ea Matzon både er daglig leder og formidlingschef. Britta Tøndborg, daglig leder i Odsherred, er chef for Forskning og Kulturarv, mens Anette Månsson er kommunikationschef og daglig leder i Ringsted. Slagelse Museerne er ledet af Rune O. Lundberg, der desuden er koordinator

Museum Vestsjællands 11 museumsafdelinger – se mere på hjemmesiden www.vestmuseum.dk

for udviklingen af samarbejdet med frivillige på alle museets afdelinger. Karen Munk-Nielsen er daglig leder af Holbæk Museum og Bakkekammen 45.

Arbejdet med bevaring og samlinger koordineres af Martin B. Olesen, der også er daglig leder i Kalundborg. Det er også Martin, der sammen med museets konservator står for driften af det fælles museums magasin i Ugerløse. Fællesmagasinet er opført i 2010 som det første og hidtil eneste moderne fællesmagasin øst for Storebælt. Udover Museum Vestsjælland er også Sorø Kunstmuseum med i magasinet.

Bestyrelsen

Museum Vestsjællands øverste organ er bestyrelsen. Den består af 11 personer heraf en politisk udpeget repræsentant fra hver af de 6 kommuner. For Sorøs vedkommende er

det Jørgen Larsen, formand for Kultur- og Fritidsudvalget. Dertil kommer to medarbejderrepræsentanter og 3 repræsentanter udpeget af de 6 kommuners kulturchefer. Det er blandt disse tre repræsentanter, vi finder bestyrelsesformand Carsten U. Larsen, direktør for Folketinget og tidligere direktør for Nationalmuseet.

Museum Vestsjælland er en forholdsvis ny fusion, men flere af museerne har eksisteret i over 100 år. Sorø Museum hører også til blandt de »ældre museer«, og kan som bekendt fejre 100 års fødselsdag i år. Museerne i vores museumsfællesskab har således lange traditioner for at arbejde med den lokale kulturarv og mange gode erfaringer med at indgå i tætte samarbejder med andre lokale kulturaktører, foreninger og frivillige organisationer. En vigtig del af museernes lokale forankring er samarbejdet med museumsforeningerne, der tilsammen har omkring 3600 medlemmer.

Dertil kommer samarbejdet med de ca. 400 frivillige, der på den ene eller anden måde indgår i arbejdet med vores fælles kulturarv og historie. Der er mange gode erfaringer at bygge videre på, og museet arbejder på en yderligere opgradering af samarbejdet med frivillige på tværs af afdelingerne.

På nationalt plan indgår museet i de forskellige museumsnetværk inden for kunst- og kulturhistorie. Flere af afdelingerne har også erfaringer med internationale samarbejdsprojekter primært omkring formidling af kulturarven. Museum Vestsjælland arbejder løbende på at styrke sin formidling og forskning. Yderligere udvikling af vores museumstilbud opnår vi ved at opdyrke nye samarbejder og netværk.

Museum Vestsjælland har indgået et forsknings og formidlingsmæssigt samarbejde med Nationalmuseet og har ligeledes samarbejdsaftaler med danske universiteter (RUC, Københavns Universitet og Aarhus Universitet). Det seneste nye er museets deltagelse som partner i EU projektet NordMus. Her er formålet at opbygge varige netværk mellem danske og nordtyske museer og kulturinstitutioner.

Kulturbussen

Museet har gennem de sidste par år fået opbygget en egentlig skoletjeneste, der udvikler og tilbyder undervisning tilpasset skolernes behov. Her er Kulturbussen et vigtigt hjælpe-

middel, hvor vi via fondsmidler har fået mulighed for at tilbyde skolerne gratis transport til og fra museerne på tværs af kommunegrænser.

Vores formidlingsafdeling arbejder løbende med at udvikle fælles særudstillinger, der kan vandre mellem udstillingsstederne. Det er en måde at sikre bedre ressourceudnyttelse og dermed også bedre udstillingsoplevelser for vores besøgende. Det betyder ikke, at museumsoplevelserne er ens. Vi arbejder på fortsat at udvikle basisudstillingerne og egenarten for de enkelte museer, og allerede i dag byder vores 11 afdelinger på mange forskellige museumsoplevelser.

Jeg vil derfor slutte af med at takke medlemmerne af Sorø Museumsforening, fordi I med jeres medlemskab er med til at bakke op om jeres lokale museum, og huske på, at jeres medlemskab giver fri entré til alle vores museer.

Vi har lige taget hul på en ny museumssæson med et hav af gode tilbud. Det er således bare at give sig i kast med at udforske Midt- og Vestsjællands rige kulturarv. Jeg ved, at alle Museum Vestsjællands afdelinger ser frem til at byde jer velkommen.

*Med venlig hilsen
Eskil Vagn Olsen
Museumsdirektør, Museum Vestsjælland*

Fra lærerindens bolig på Flakkebjerg Skolemuseum – en del af Museum Vestsjælland

Firmamedlemskaber af Sorø Museumsforening

Et ordinært medlemskab, som dækker en husstand (2 personer) koster 200 kr. årligt, mens et firmamedlemskab kan tegnes for 500 kr. årligt. Firmanavnene bringes på vores hjemmeside og nævnes i nyhedsbrevet. Vi tilbyder at etablere et link fra vores hjemmeside til firmaets hjemmeside. Bestyrelsen takker nedenstående firmaer for deres interesse, støtte og økonomiske hjælp.

Niels G. Sørensen

SORØ VVS ApS

DANSKE BANK, Sorø

EMILS CHOKOLADE

JUL I SORØ

BANG & OLUFSEN, Sorø

THIELE, Sorø

ARKIPLUS A/S

SORØ APOTEK

SORØ CAMPING

NORDEA, Sorø

PETER DUE BOLIG

CHRIS JENSEN A/S

ELEKTROGÅRDEN SORØ APS

NYRUP INSTALLATION A/S

MULTILINE A/S, Sorø afd.

SORØ BLOMSTERCENTER

ADVOKAT CLAUS N. KRISTIANSEN, Sorø

RESTAURANT STØVLET KATRINES HUS

COMWELL SORØ STORKRO

STIFTELSEN SORØ AKADEMI

LEMANN GRAFISK, Stenmagle

Find informationerne her:

Museum Vestsjælland: www.vestmuseum.dk

Sammenslutningen af Museumsforeninger i Danmark: www.sammus.dk

Sorø Museumsforening: www.sormusfor.dk

Sorø Museumsforenings bestyrelse:

Niels G. Sørensen, formand

Ulla Hansen, næstformand

Niels Karup, kasserer

Flemming Hansen, sekretær

Henning Vincentz Fischer, webmaster

Alan Tomlinson, foredrag

Henning Bussenius-Larsen

Adresser, telefon, e-mail:
se www.sormusfor.dk

Sorø Museumsforening

Nyhedsbrevet er trykt hos www.lemann.dk
Ansvarlig for nyhedsbrevet er Niels G. Sørensen